

AM2025.08.14H

Højesterets KENDELSE

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Jens Peter Christensen, Oliver Talevski, Jan Schans Christensen, Ole Hasselgaard og Søren Højgaard Mørup.

Dato: 14. august 2025

Rettens sagsnr.: 103/2024

Anklagemyndigheden mod *Tiltalte*, (advokat Eddie Omar Rosenberg Khawaja, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Københavns Byret den 9. februar 2024 (SS 1-24965/2023) og af Østre Landsrets 15. afdeling den 29. april 2024 (sag S-381-24).

Påstande

Tiltalte har nedlagt påstand om, at udvisningen som bestemt ved Højesterets dom af 1. maj 2001 ophæves, subsidiært at sagen hjemvises til realitetsbehandling.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Sagsfremstilling

Tiltalte er iransk statsborger. Han indrejste i Danmark den 2. december 1989 som 25-årig og søgte asyl. Den 21. september 1990 blev han meddelt opholdstilladelse efter udlændingelovens § 7, stk. 2. Opholdstilladelsen blev tidsubegrænset den 1. december 1994.

Ved landsrettens dom af 14. november 2000 blev *Tiltalte* fundet skyldig i drab, jf. straffelovens § 237, ved i september 1999 i en kiosk med gentagne slag mod hovedet med et ca. 7 kg tungt træredskab at have dræbt sin ægtefælle, og i usømmelig omgang med lig, jf. straffelovens § 139, ved efterfølgende i forening med en medgerningsmand at have pakket den dræbte ind i sengetøj, en affaldssæk og en sovepose for derefter i en skov at lægge liget i en grøft og overhælde det med et petroleumsprodukt og sætte ild til det.

Han blev frifundet for straf som følge af utilregnelighed på grund af sindssygdom, jf. straffelovens § 16, men i medfør af § 68, 2. pkt., dømt til tidsubestemt anbringelse på hospital for sindslidende. Han blev endvidere udvist af Danmark med indrejseforbud for bestandig.

Højesteret stadfæstede ved dom af 1. maj 2001 (UfR 2001.1645) landsrettens bestemmelse om udvisning for bestandig.

Den 9. september 2004 behandlede Københavns Byret *Tiltaltes* anmodning om ophævelse af udvisningen efter udlændingelovens § 50. Byretten bestemte, at udvisningen skulle opretholdes.

Den 20. december 2007 afsagde Københavns Byret kendelse om, at den idømte anbringelse på hospital blev ændret, således at *Tiltalte* skulle undergives behandling på psykiatrisk afdeling med tilsyn af

Kriminalforsorgen i forbindelse med afdelingen under udskrivning, således at Kriminalforsorgen sammen med overlægen kunne træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Den 6. februar 2008 anmodede *Tiltalte* igen om, at udvisningen blev ophævet. Den 4. juni 2008 afviste Københavns Byret anmodningen, hvilket landsretten stadfæstede den 15. september 2008.

Den 19. december 2008 blev *Tiltalte* udskrevet fra Sct. Hans Hospital til egen bolig.

Ved kendelse af 22. januar 2010 opretholdt Københavns Byret *Tiltaltes* behandlingsdom. Ved kendelse af samme dato opretholdt byretten endvidere udvisningen efter udlændningelovens § 50 a. I sagen var fremlagt en udtalelse af 9. november 2009 fra overlægen på Sct. Hans Hospital, hvoraf fremgår bl.a.:

” ...

Patienten lider af en paranoid skizofreni (spaltningssyndrom med forfølgelsesforestillinger) dertil er der fundet karakterafvigende træk.

...

Konklusion:

45-årig mand af iransk oprindelse blev idømt anbringelsesdom den 01.05.01, som blev ændret til en behandlingsdom den 20.12.07. Forud for udskrivelsen til egen bolig den 19.12.08 var patienten knapt 6 år på åbent afsnit. I dette tidsrum skete der en stabilisering af hans psykiske tilstand. Tiltalte er nu udskrevet til egen lejlighed i København og han har en fast tilknytning til vores Retspsykiatriske Opsøgende Psykiatriteam, der sørger for at han får sin medicin og hjælper ham til at holde sig fri af misbrug. Han går til sprogundervisning på et sprogcenter på Amager og derudover er han startet med undervisning på Skole. Han har over tid ønske om at få hjælp til at finde anden beskæftigelse.

Patienten får en moderat dosis antipsykotisk virkende medicin, på hvilken han ikke har frembudt åbenlyse psykotiske symptomer siden 2004. Det er vores vurdering, at han har brug for støtte og vejledning via et psykiatrisk udgående team i tiden fremover for at sørge for, at han får den relevante medicin uden hvilken man må forvente, at han igen vil blive udtalt psykotisk og med en, formentlig lille, risiko for at begå kriminalitet lig den nu idømte. Vi har nu set ham stabil i egen lejlighed i knapt et år. Patienten har relativ god sygdomsindsigt og er indstillet på at fortsætte behandlingen også i andet psykiatrisk regi. For så vidt han får ophævet sin behandlingsdom, vil han kunne fortsætte sin behandling via et alment psykiatrisk distriktscenter.

Det skønnes derfor ikke påkrævet, for at forebygge yderligere lovovertrædelser, at domfældte fortsat er undergivet de idømte foranstaltninger, hvorfor jeg vil anbefale at behandlingsdommen ophæves.

... ”

Der blev endvidere fremlagt en udtalelse af 6. januar 2010 fra Retslægerådet, hvoraf fremgår bl.a.:

” ...

Tiltalte blev udskrevet til egen lejlighed den 19.12.08 og samtidig tilknyttet det retspsykiatriske opsøgende psykiatriteam. Han har her haft et stabilt fremmøde. Han udviser nogen sygdomsindsigt og passer den instituerede medicinske behandling. Han er indstillet på at fortsætte hermed ved domsophævelse. Han har et beskedent familiært netværk.

Han er i beskæftigelse på Skole. Han har legemlige følgetilstande efter udsættelse for tortur i hjemlandet.

Efter Retslægerådets opfattelse har Tiltalte vedvarende behov for psykiatrisk behandling, og Retslægerådet skal derfor anbefale, at Tiltalte, før eventuel ændring eller ophævelse af den idømte foranstaltning, overflyttes fra det specialiserede retspsykiatriske opsøgende team og etableres i et distriktspsykiatrisk behandlingsregi, eventuelt et opsøgende psykiatriteam, således at kontakten til det almindelige behandlingssystem er veletableret.

...”

Landsretten stadfæstede begge kendelser den 29. april 2010.

Spørgsmålet om ophævelse af udvisningen blev indbragt for Højesteret.

I mellemtiden traf Udlændingesservice den 12. februar 2009 afgørelse om, at udlændingelovens § 31 var til hinder for, at *Tiltalte* kunne udsendes tvangsmæssigt til Iran. Flygtningenævnet lagde i afgørelse af 10. november 2010 dette til grund. Nævnet fandt imidlertid, at den begåede kriminalitet var til hinder for, at han kunne få opholdstilladelse i Danmark i medfør af udlændingelovens § 7.

Tiltalte har siden da været på tålt ophold i Danmark.

Den 30. maj 2011 stadfæstede Højesteret landsrettens kendelse af 29. april 2010 om ikke at ophæve udvisningen efter udlændingelovens § 50 a.

Ved kendelse af 26. januar 2015 opretholdt Københavns Byret behandlingsforanstaltningen.

Den 17. september 2015 afviste Københavns Byret *Tiltaltes* begæring om ophævelse af udvisningen. Den 15. december 2015 stadfæstede landsretten byrettens kendelse.

Ved Københavns Byrets kendelser af 28. oktober 2016 og 22. november 2018 blev behandlingsforanstaltningen opretholdt.

Den 13. januar 2021 ophævede Københavns Byret behandlingsforanstaltningen. I sagen var fremlagt en udtalelse af 8. september 2020 fra overlæge *Person1*, hvoraf fremgår bl.a.:

”...

Der har i den omtalte tid ikke været mistanke om fornyet kriminalitet. Tiltalte har passet betingelserne i sin dom og modtaget antipsykotisk medicin samt støttende samtaler i Ambulant Team 2. Han profiterer særdeles godt af den medikamentelle behandling i en grad, hvor han har minimale, psykotiske symptomer. Tiltalte's funktionsniveau er særdeles lavt som følge af hans psykiatriske lidelse og er således præget af mange negative symptomer i form af nedsat energi, social isolation, svær nedsat funktionsevne og han vurderes ikke at kunne klare sig uden massiv støtte. Tiltalte er indstillet på at fortsætte sin psykiatriske behandling såfremt hans dom ophæves og er bevidst om det bydende nødvendige i, at han fortsætter med antipsykotisk behandling. Det vurderes, at Tiltalte har sygdomsindsigt i en grad, hvor han vil fortsætte den ambulante og medikamentelle behandling efter endt dom. Undertegnede skal således anbefale, at foranstaltningen ophæves.

...”

Endvidere var der fremlagt en udtalelse af 14. september 2020 fra Kriminalforsorgen, hvoraf fremgår bl.a.:

” ...

Kriminalforsorgen har løbende ført tilsyn med Tiltalte via kontakt til behandlende overlæge og kontaktperson hos Psykiatrisk Center Amager samt ved fællesmøder med Tiltalte og hans kontaktperson ved Psykiatrisk Center Amager. Tiltalte bor fortsat i egen lejelejlighed og modtager lommepenge fra Udlændingestyrelsen hver 14. dag. Han har 3 døtre, hvoraf den ældste hjælper Tiltalte med daglige gøremål. Tiltalte har siden 2008 været på tålt ophold i Danmark efter at have fået frataget sin opholdstilladelse. Der ses ingen bekymring for misbrug af euforiserende stoffer eller alkohol. Tiltalte fik bevilliget et mentorforløb igennem Kriminalforsorgen fra den 03.10.2018 til den 07.02.2019, for at støtte ham i kontakten til kommunen i forbindelse med at søge botilbud mm og i kontakten til Udlændingestyrelsen og politiet. Mentorforløbet stoppede da Tiltalte primo 2019 fik hjælp og støtte til ovenstående af en kontaktperson fra asylcenter Avnstrup. Tiltalte har diagnosen Paranoid skizofreni og er i medicinsk behandling herfor. Han har overholdt aftaler med Kriminalforsorgen og har et stabilt fremmøde i psykiatrien. Tiltalte har senest været kortvarig indlagt i juli 2019 og oktober 2018 på grund af belastninger udefra. Tiltalte beskrives af psykiatrien til at opsøge relevant psykiatrisk hjælp, når dette er relevant. Endvidere ses han at være bevidst om nødvendigheden af psykiatrisk behandling og tilkendegiver at ville fortsætte sin behandling på Psykiatrisk Center Amager såfremt dommen ophæves. Ved træk i Kriminalregistret den 15.09.2020 ses der ingen nye sigtelser. På baggrund af ovenstående og under henvisning til psykiatriens udtalelse erklærer Kriminalforsorgen sig enig i at foranstaltningen kan ophæves.

... ”

Den 9. juni 2023 anmodede *Tiltalte* om fornyet prøvelse af udvisningen i medfør af udlændingelovens § 50. På baggrund af anmodningen afhørte Københavns Politi den 11. juli 2023 *Tiltalte* om hans personlige forhold.

Der blev endvidere indhentet en udtalelse fra Hjemrejsestyrelsen om udsendelsehindringer til Iran, hvoraf fremgår, at *Tiltalte* ikke kan udsendes tvangsmæssigt til Iran, samt at han ikke ønsker at udrejse til Iran frivilligt.

Den 9. oktober 2023 indbragte Københavns Politi sagen for Københavns Byret.

Udlændingestyrelsen afgav den 1. februar 2024 en udtalelse til brug for prøvelsen efter udlændingelovens § 50, hvor Udlændingestyrelsen udtalte sig imod prøvelse og ophævelse af udvisningen. Om *Tiltaltes* personlige forhold fremgår bl.a.:

” ...

Tiltalte er den 11. juni 2023 blevet genafhørt til brug for vurderingen i henhold til udlændingelovens § 26, stk. 2. Af denne afhøring fremgår blandt andet, at Tiltalte:

- er født op opvokset i Iran,
- kom til Danmark i en alder af 26-27 år,
- har en søster i Danmark, en storebror og en mor i Sverige,
- har ikke haft kontakt til sin søster i 4-5 år,
- hans far blev dræbt i Iran af politiske grunde,
- har ikke længere noget familie tilbage i Iran,
- har 3 døtre og 2 af dem har en søn hver,
- døtrene kom i pleje efter hans dom i 2000,
- døtrene besøgte ham en gang om måneden under anbringelsen på Sct. Hans i 6-7 år, samt i tiden efter ved hjælp af børnenes plejefamilies kommune, hvor de havde 3 timers besøg, sammen med 2 pædagoger,

- har ikke set eller talt med sin yngste datter *Person2* i et år,
- *Person3* og *Person4* boede for ca. 4-5 år siden hos ham, *Person3* i ca. 6 måneder og *Person4* i 2-3 år,
- *Person3* bor i San Diego nu og han har ikke set eller talt med hende i 3-4 år,
- ses ofte med *Person4* og hendes søn som han nogle gange passer,
- har været gift med endnu en kvinde i år 2013, 2014 eller 2015, men har ikke talt med hende siden de blev skilt,
- er diagnosticeret skizofren og får medicin herfor,
- fejler ikke noget fysisk,
- må ikke arbejde og får derfor ingen løn kan imidlertid alligevel ikke arbejde pga. sin fysik,
- er psykisk påvirket af ikke at have en opholdstilladelse.

Tiltaltes datter, Person4, har den 12. juli 2023 udtalt til politiet, at

- hun var den ældste af de 3 søstre,
- hun og søstrene besøgte faren i både fængslet og på Sct. Hans hver måned,
- i en periode, efter hun flyttede fra plejefamilien i en alder af 13-14 år, så hun ikke sin far, idet hun havde det skidt og kæmpede med sig selv grundet hendes baggrund,
- tog kontakt til sin far da hun var omkring 17 år og har været i kontakt med ham siden,
- i dag har hun et tæt forhold til sin far og han betyder alt for hende,
- har boet hos sin far flere gange, senest i 2018 i et par år til hun fik sin egen lejlighed,
- hun og hendes søn besøger ham hver uge,
- hendes søn på 3 år, bliver nogle gange passet af hendes far.

...”

Den 9. februar 2024 afviste Københavns Byret *Tiltaltes* begæring om ophævelse af udvisningen med følgende begrundelse:

”...

Retten lægger til grund, at domfældte opholder sig i Danmark på tålt ophold. Retten lægger endvidere til grund, at der ikke aktuelt er udsigt til udsendelse af domfældte til Iran, idet udsendelse forudsætter, at domfældte medvirker hertil, hvilket han klart har tilkendegivet, at han ikke ønsker.

Begæring om prøvelse af spørgsmålet om ophævelse af en bestemmelse om udvisning kan fremsættes tidligst seks måneder før udvisningen kan forventes iværksat og skal indgives senest to måneder før dette tidspunkt. De tidsmæssige betingelser kan alene fraviges, såfremt der foreligger ganske særlige grunde, jf. udlændingelovens § 50, stk. 1. Sådanne ganske særlige grunde vil som udgangspunkt alene foreligge, hvis der er en formodning for, at en fornyet prøvelse af udvisningen er påkrævet for at overholde Danmarks internationale forpligtelser.

Retten finder, at der ikke er en formodning for, at en fornyet prøvelse af udvisningen er påkrævet for at overholde Danmarks internationale forpligtelser, herunder den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8. Varigheden af domfældtes ophold i Danmark, der skyldes hans manglende medvirken til udsendelse, og hans tætte tilknytning til sin voksne datter og sit barnebarn kan ikke føre til et andet resultat.

Retten afviser derfor at tage domfældtes begæring om prøvelse af bestemmelsen om udvisning under realitetsbehandling.

...”

Den 29. april 2024 stadfæstede landsretten byrettens kendelse med følgende begrundelse:

” ...

Kæresagen angår i første række, om Tiltalte efter udlændingelovens § 50 kan få prøvet, om udvisningen af ham ved Højesterets dom af 1. maj 2001 skal ophæves.

Efter udlændingelovens § 50, stk. 1, kan en udlænding, der påberåber sig, at der er indtrådt væsentlige ændringer i dennes forhold, begære spørgsmålet om udvisningens ophævelse indbragt for retten. Begæringen kan, medmindre der foreligger særlige grunde, fremsættes tidligst 6 måneder og skal fremsættes senest 2 måneder før, udvisningen kan forventes iværksat.

Det er ubestridt, at tidsfristerne i bestemmelsen ikke er opfyldt.

...

Som anført i Højesterets kendelse af 19. april 2023 (refereret i U 2023.3027) må forarbejderne i et tilfælde som det foreliggende forstås således, at der uanset om der er udsigt til hjemsendelse kun er tale om ganske særlige grunde, hvis der foreligger en formodning for, at opretholdelse af udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.

Landsretten tiltræder af de grunde, der er anført af byretten, at der ikke på det foreliggende grundlag er en sådan formodning, og at betingelserne for at få prøvet, om udvisningen skal ophæves, derfor ikke er opfyldt på nuværende tidspunkt.

Landsretten stadfæster derfor byrettens kendelse.

...”

Retsgrundlag

Udlændingelovens § 50, stk. 1, lyder:

” ...

§ 50. Er udvisning efter § 49, stk. 1, ikke iværksat, kan en udlænding, som påberåber sig, at der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. § 26, begære spørgsmålet om udvisningens ophævelse, herunder indrejseforbuddets varighed, jf. § 32, stk. 10, indbragt for retten ved anklagemyndighedens foranstaltning. Begæring herom kan, medmindre der foreligger ganske særlige grunde, fremsættes tidligst 6 måneder og skal fremsættes senest 2 måneder før, udvisningen kan forventes iværksat. Fremsættes begæringen senere, kan retten beslutte at behandle sagen, såfremt fristoverskridelsen må anses for undskyldelig.

...”

Udlændingelovens § 50, stk. 1, blev ændret ved lov nr. 919 af 21. juni 2022. Af forarbejderne til loven (Folketingstidende 2021-22, tillæg A, lovforslag nr. L 189, side 53 f.) fremgår bl.a.:

” ...

Til nr. 16

...

Det foreslås, at udlændingelovens § 50, stk. 1, 2. pkt., ændres således, at en begæring efter 1. pkt., tidligst, medmindre der foreligger ganske særlige grunde, kan fremsættes 6 måneder før og skal fremsættes senest 2 måneder før, udvisningen kan forventes iværksat.

Baggrunden for forslaget er, at der efter bestemmelsen skal være udsigt til, at udvisningen kan iværksættes. Det er endvidere forudsat, at der alene er adgang til én retlig prøvelse, jf. Folketingstidende 1997-98, 2. samling, tillæg A, side 1565. I praksis er der dog under henvisning til Danmarks internationale forpligtelser i nogle tilfælde givet tilladelse til at få prøvet udvisningen, selvom der ikke var udsigt til udsendelse af udlændingen, ligesom der i nogle tilfælde er givet tilladelse til mere end én retlig prøvelse.

For at overholde Danmarks internationale forpligtelser vil domstolene allerede i dag være forpligtede til at ophæve en udvisning, der med sikkerhed er i strid med Danmarks internationale forpligtelser, og uanset om udlændingen opfylder de frister, der er fastsat i bestemmelsen. Det afgørende er, om der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, og om ændringerne medfører, at udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser. Lovgivningen bør således udtrykkeligt tage højde for de situationer.

Forslaget indebærer, at en begæring om udvisningens ophævelse uanset de i bestemmelsen fastsatte frister i ganske særlige tilfælde vil kunne indbringes for retten, hvis der er en formodning for, at dette er påkrævet for at kunne overholde Danmarks internationale forpligtelser.

Adgangen til at få prøvet spørgsmålet om udvisningens ophævelse vil som udgangspunkt fortsat skulle begrænses til én retlig prøvelse i overensstemmelse med de frister, som er fastsat i bestemmelsen. Det forudsættes, at adgangen til at få prøvet spørgsmålet om ophævelse af udvisningen fortsat skal være yderst begrænset. Der er således ikke tale om en udvidelse af prøvelsesadgangen.

Ganske særlige grunde vil kunne foreligge i tilfælde, hvor en udlænding er på tålt ophold, og hvor udsendelsen ikke kan ske tvangsmæssigt, jf. udlændingelovens § 31. Det forhold, at det er usikkert eller ikke endeligt fastlagt, hvornår udsendelse kan finde sted, vil dog ikke i sig selv kunne føre til, at der foreligger ganske særlige grunde. Afgørende er, om der er en formodning for, at en fornyet prøvelse af udvisningen er påkrævet for at kunne overholde Danmarks internationale forpligtelser.

Ganske særlige grunde vil endvidere kunne foreligge i tilfælde, hvor udlændingen allerede én gang har fået prøvet spørgsmålet om ophævelse af udvisningsafgørelsen, men hvor det er åbenbart, at der efterfølgende er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, således at der er en formodning for, at det vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser at opretholde udvisningen. Det vil f.eks. kunne være, hvis udlændingen er blevet alvorlig syg fysisk såvel som psykisk eller har været udsat for en alvorlig ulykke, og hvor det er åbenbart, at udlændingens omstændigheder har ændret sig i en sådan grad, at det vil kunne være i strid med Danmarks internationale forpligtelser at opretholde udvisningen. Det vil f.eks. også kunne omfatte situationer, hvor udlændingen i perioden efter at have fået prøvet spørgsmålet om udvisningen har fået et barn, og hvor der måtte skulle tages særligt hensyn til barnet, herunder på grund af sygdom hos barnet eller barnets forsørger, således at der er en formodning for, at det vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser at opretholde udvisningen.

...

Det kan ikke udelukkes, at ganske særlige grunde også vil kunne foreligge i andre tilfælde end de anførte.

Det vil være en forudsætning, at der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, og at de væsentlige ændringer skyldes omstændigheder, der er indtrådt efter udvisningsafgørelsen. Det vil endvidere være en forudsætning, at der er en formodning for, at de væsentligt ændrede forhold er afgørende for, om opretholdelse af udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks

internationale forpligtelser. Ved vurderingen af, om der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, vil vurderingen skulle foretages i medfør af udlændingelovens § 26, stk. 1, hvis udlændingen er udvist efter udlændingelovens § 25 c, mens den for udlændinge, der er udvist efter udlændingelovens §§ 22-24 og § 25, vil skulle foretages i medfør af udlændingelovens § 26, stk. 2. Dette gælder allerede i dag, jf. udlændingelovens § 50, stk. 1, 1. pkt.

...”

Anbringender

Tiltalte har anført navnlig, at der er indtrådt så væsentlige ændringer i hans forhold, at opretholdelsen af udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser. Der henvises til hans personlige forhold, den forløbne tid siden udvisningen og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols domme af 7. december 2021 i sag nr. 57467/15 (Savran mod Danmark) og af 30. maj 2023 i sag nr. 8757/20 (Azzaqui mod Holland).

Det er ubestridt, at de tidsmæssige betingelser i udlændingelovens § 50, stk. 1, ikke er opfyldt, men der foreligger sådanne ganske særlige grunde, at betingelserne kan fraviges, og prøvelse derfor kan ske.

Udvisningen udgør et indgreb efter artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som ikke længere er proportionalt.

Efter Savran mod Danmark og Azzaqui mod Holland skal det tillægges vægt, at han blev frifundet for straf som følge af utilregnelighed på grund af sin psykiske sygdom, paranoid skizofreni. Dette er ikke indgået i den oprindelige udvisningsdom eller i de efterfølgende retlige vurderinger af sagen.

Selv om han er dømt for en meget grov forbrydelse, følger det af Savran mod Danmark og Azzaqui mod Holland, at retshåndhævelsessensynet i dag kun kan tillægges begrænset vægt, idet han led af en psykisk sygdom på tidspunktet for den begåede kriminalitet og derfor var straffri.

Det fremgår af Østre Landsrets dom af 14. november 2000, at han ikke kunne huske at have begået forbrydelsen. Da det ikke i dag er muligt at belyse de nærmere omstændigheder ved forbrydelsen og hvilken forbindelse, der var mellem hans sygdom og forbrydelsen, kan der ved den samlede proportionalitetsvurdering alene lægges mindre vægt på karakteren og grovheden af kriminaliteten.

Det bemærkes, at han ikke begik drabet efter fælles forståelse og forudgående planlægning med en anden medgerningsmand. Han begik drabet alene. Det var først ved bortskaffelsen af liget, at han fik hjælp af en anden person.

Det er endvidere ca. 26 år siden, han begik forbrydelsen. Proportionalitetsbetingelsen i artikel 8 skal løbende være opfyldt, og det bliver med tiden vanskeligere at begrunde en udvisning.

Han har ikke siden dommen begået kriminalitet, og der er ingen risiko for, at han vil begå ny kriminalitet. Efter hans behandlingsdom blev ophævet, har der ikke været risiko for tilbagefald eller anden adfærd, der har nødvendiggjort indgreb over for ham for at forebygge kriminalitet. Han er velbehandlet og udviser fuld sygdomsindsigt. Han vil formentlig have brug for medicin resten af sit liv.

Han har i dag en meget tæt kontakt til sin herboende datter og sit barnebarn, hvilket er en markant ændring siden udvisningen. Han har ingen familiemæssig eller social tilknytning til Iran.

På grund af asylretlige forhold er der ikke udsigt til, at han kan udsendes til Iran.

Der er ikke hensyn, der taler imod, at Højesteret foretager en realitetsprøvelse. Foretager Højesteret ikke en realitetsprøvelse, skal sagen hjemvises.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at der ikke er en formodning for, at en fornyet prøvelse af udvisningen af *Tiltalte* er påkrævet for at overholde Danmarks internationale forpligtelser. Der er ikke indtrådt væsentlige ændringer i hans familiemæssige eller helbredsmæssige forhold.

Tiltaltes forhold kan ikke sammenlignes med de eksempler på væsentlige ændringer, der fremgår af forarbejderne til lovændringen af 21. juni 2022 (Folketingstidende 2021-22, tillæg A, lovforslag nr. L 189, s. 54). Hans langvarige ophold i Danmark skyldes hans manglende medvirken til udsendelse.

Dommene Savran mod Danmark og Azzaqui mod Holland støtter ikke, at udvisningen skal ophæves. *Tiltalte* er dømt for drab og usømmelig omgang med lig. Omstændighederne ved og karakteren af den begåede forbrydelse medfører, at det forhold, at han blev frifundet for straf som følge af utilregnelighed på grund af sindssygdom, ikke ville føre til en anden vurdering af udvisningsspørgsmålet. Han var således på trods af sin psykiske sygdom i stand til at begå forbrydelsen.

Begæringen om ophævelse af udvisningen er afvist med rette. Såfremt Højesteret finder, at sagen skal realitetsbehandles, bør sagen hjemvises til byretten til fornyet behandling med mulighed for prøvelse i to instanser.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

Tiltalte blev ved Østre Landsrets dom af 14. november 2000 fundet skyldig i drab og usømmelig omgang med lig. Drabet blev begået i *Tiltaltes* kiosk i ... i september 1999 ved, at han gentagne gange slog sin fraseparerede hustru i hovedet med et ca. 7 kg tungt træredskab. Efterfølgende pakkede han og en medgerningsmand liget ind i sengetøj, en affaldssæk og en sovepose og fragtede liget til en skov, hvor de lagde det i en grøft og overhældte det med brændbar væske og satte ild til det.

Tiltalte blev frifundet for straf som følge af utilregnelighed på grund af sindssygdom og i stedet dømt til tidsbestemt anbringelse i hospital for sindslidende. Han blev samtidig udvist af Danmark med indrejseforbud for bestandig.

Højesteret stadfæstede ved dom af 1. maj 2001 (UfR 2001.1645) dommens bestemmelse om udvisning for bestandig.

Sagen angår, om *Tiltalte* efter udlændingelovens § 50 på nuværende tidspunkt kan få prøvet, om udvisningen af ham ved Højesterets dom af 1. maj 2001 skal ophæves.

Udlændingelovens § 50

Efter udlændingelovens § 50, stk. 1, kan en udlænding, der påberåber sig, at der er indtrådt væsentlige ændringer i dennes forhold, jf. § 26, begære spørgsmålet om udvisningens ophævelse indbragt for retten. Begæringen kan, medmindre der foreligger ganske særlige grunde, fremsættes tidligst 6 måneder og skal fremsættes senest 2 måneder før, udvisningen kan forventes iværksat.

Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 919 af 21. juni 2022, der indsatte ordene ”medmindre der foreligger ganske særlige grunde” i bestemmelsen, at adgangen til at få prøvet spørgsmålet om

ophævelse af udvisningen skal være yderst begrænset, når tidsfristerne i bestemmelsen ikke er opfyldt. Fravigelse af de almindelige tidsfrister vil kunne ske i ganske særlige tilfælde, hvis der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, og ændringerne medfører, at der er en formodning for, at opretholdelse af udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, herunder artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Vurderingen efter artikel 8 skal foretages på baggrund af de kriterier, der er fastlagt i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 23. juni 2008 i sag 1638/03 (Maslov mod Østrig), sådan som disse kriterier er udlagt af Domstolen i dens efterfølgende praksis, herunder dom af 7. december 2021 i sag 57467/15 (Savran mod Danmark). Det følger af sidstnævnte dom, at det skal tages i betragtning ved vurderingen af karakteren og alvoren af den begåede kriminalitet, om den blev begået på et tidspunkt, hvor den pågældende var psykisk syg. Det samme fremgår af Domstolens dom af 30. maj 2023 i sag 8757/20 (Azzaqui mod Holland).

Den konkrete sag

Det er ubestridt, at tidsfristerne i udlændingelovens § 50, stk. 1, ikke er opfyldt. Spørgsmålet er derfor, om der foreligger ganske særlige grunde, som medfører, at *Tiltalte* kan få prøvet, om udvisningen af ham skal ophæves.

Tiltalte blev som nævnt fundet skyldig i drab og usømmelig omgang med lig begået i 1999, men fundet straffri som følge af utilregnelighed på grund af sindssygdom. Han blev i stedet dømt til tidsubestemt anbringelse på hospital for sindslidende. Han blev desuden udvist for bestandig. Udlændingesservice traf i 2009 afgørelse om, at udlændingelovens § 31 var til hinder for, at han kunne udsendes tvangsmæssigt. Flygtningenævnet lagde dette til grund i en afgørelse af 10. november 2010.

Der er nu gået næsten 26 år siden den begåede kriminalitet, og han har i den mellemliggende periode modtaget behandling, således at han har sygdomsindsigt og nu er velmedicineret og i stabil tilstand. Hans anbringelsesdom blev i 2007 ændret til en behandlingsforanstaltning, som blev endeligt ophævet i 2021.

Han har ikke begået kriminalitet siden 1999, og det må efter de foreliggende lægelige oplysninger lægges til grund, at der er lav risiko for, at han vil begå alvorlig kriminalitet, forudsat at han er i medicinsk behandling.

Højesteret finder, at der er indtrådt væsentlige ændringer i *Tiltaltes* forhold, og at der er en formodning for, at opretholdelse af udvisningen med sikkerhed vil være i strid med artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Der foreligger derfor ganske særlige grunde, sådan at han efter udlændingelovens § 50, stk. 1, har ret til at få prøvet, om udvisningen af ham skal ophæves.

Under de anførte omstændigheder finder Højesteret, at opretholdelse af udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Menneskerettighedskonventionens artikel 8 uanset den begåede kriminalitets særdeles grove karakter. Højesteret ophæver derfor bestemmelsen om, at *Tiltalte* udvises for bestandig.

Thi bestemmes:

Bestemmelsen om, at *Tiltalte* udvises for bestandig, ophæves.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for byret, landsret og Højesteret.